

EDITORIÁL

PODPORA MINISTERSTVA ŠKOLSTVA LESNEJ PEDAGOGIKE

Milí lesní pedagógovia,
Skúsme si na úvod trochu zopakovať základné rámce lesnej pedagogiky. Jej história na Slovensku siaha do roku 2001. Vo svojom koncepčnom dokumente (2010) je definovaná ako súčasť environmentálnej výchovy a ako učenie o lesnom ekosystéme a výchove človeka k trvalo udržateľnému spôsobu života na príklade lesa. Hlavnými piliermi programu lesnej pedagogiky sú:

- sociálne, environmentálne a ekonomické aspekty udržateľného rozvoja,
- podpora pochopenia konceptu TUR na príklade udržateľného využívania lesa,
- objasňovanie vzťahu človek vs. životné prostredie a sprostredkovanie stretnutia človeka s prírodou,
- využívanie zážitkového učenia na priblíženie poznatkov o lesnom ekosystéme a o hospodárení v lese.

Tieto základné princípy lesnej pedagogiky vychádzajú z európskeho kontextu, zo základov vzdelávania o udržateľnom rozvoji (ECD – Education for sustainable education) a dokumentov Forest Communication Network (FCN). O tom ste sa viacerí z Vás mohli presvedčiť aj na 12. európskom kongrese lesnej pedagogiky v Českej republike. Pri našich vzdelávacích aktivitách majme preto na pamäti, že lesná pedagogika tvorí súčasť environmentálnej výchovy resp. vzdelávania o udržateľnom rozvoji.

Takto definované ciele lesnej pedagogiky priamo prispievajú aj k napĺňaniu cieľov výchovy a vzdelávania na školách uvedených v školskom zákone. Preto nás veľmi teší, že nová pani ministerka školstva zdôraznila dôležitosť lesnej pedagogiky ako súčasť environmentálnej výchovy v rámci zabezpečovania edukačného procesu. Zároveň vyjadrila súhlas s uverejnením odporúčania ministerstva školstva pre školy na zapájanie sa do aktivít a projektov lesnej pedagogiky na webovej stránke www.lesnapedagogika.sk. Keď budeme oslovovať školy s našimi ponukami aktivít lesnej pedagogiky, je možné sa na toto odporúčanie odvolávať. Zároveň veríme, že táto podpora ministerstva školstva bude motivujúca aj pre samotných učiteľov a zvýši ich záujem o lesnú pedagogiku.

Želáme Vám veľa úspešných lesných vychádzok v jesennej prírode.

Vaši editori

Danka, Veronika, Ad'a, Dáška, Majo a Rudo

LESNÁ PEDAGOGIKA V ZAHRANIČÍ

Prvýkrát v histórii existencie International Union of Forest Research Organisations (IUFRO) a lesnej pedagogiky bola práve lesná pedagogika prezentovaná na 125. ročníku IUFRO kongresu, ktorý sa konal 18.-22. septembra 2017 vo Freiburgu (Nemecko). V rámci *Division 9: Forest Policy and Economics* bola vytvorená sekcia pre prezentácie na tému **Developing the dialogue about forests and forestry with society – the challenge to tell good stories and the need for Forestpedagogy**. Za slovenskú stranu bol prezentovaný projekt FOR SOC.

Cezhraničný projekt Lesy pre spoločnosť – lesy bez bariér (FOR SOC), v ktorom participovali Slováci, Nóri a Ukrajinci, vytvoril platformu na dialóg a kooperáciu inštitúcií rôzneho charakteru (národnosť, veľkosť, status, a pod.). Podstatná časť aktivít projektu využívala lesnú pedagogiku ako zdroj pre vytvorenie napríklad prípadovej štúdie, vzdelávacieho programu, či zorganizovanie medzinárodných táborov, modelových programov a vybudovanie interaktívnych objektov v prírode. V projekte vznikla udržateľná štruktúra – klaster „LES“, ktorá môže vystupovať ako žiadateľ aj v ďalších projektoch.

Viac o projekte na www.forsoc.org.

SÚ VÝNIMOČNÍ!

Je ich **46** a sú žiakmi **6. ročníkov** základných škôl zo Zvolena, Banskej Bystrice, Sliača, Vígľaša a Badína, majú radi biológiu, matematiku, niektorí tancujú, spievajú, či hovoria 4 jazykmi, že o kom je reč? Noví študenti **8. ročníka DETSKEJ LESNÍCKEJ UNIVERZITY** dostali príležitosť zakúsiť atmosféru štúdia na vysokej škole a tak rozšíriť svoje vedomosti o lese, lesníctve i lesnom hospodárstve. 16. októbra 2017 absolvovali prvú prednášku a my im držíme palce, aby si až do júna 2018 plnili povinnosti vyplývajúce z tohto výnimočného statusu!

EURÓPSKY KONGRES LP 2017

LESNÁ PEDAGOGIKA – DOBRODRUŽSTVO MEDZI KOMUNIKÁCIOU A VZDELÁVANÍM

Tri kongresové dni ponúkli 129 účastníkom zo 17 krajín inšpiratívny program zostavený z prednášok, odborných workshopov, panelovej diskusie, bloku aktivít lesnej pedagogiky a exkurzii. Európsky kongres lesnej pedagogiky si stanovil za cieľ diskutovať o možnostiach komunikácie o hospodárení v lesoch vlastníkov a užívateľov lesa prostredníctvom aktivít lesnej pedagogiky a lesnej pedagogike ako vzdelávacom procese v kontexte environmentálnej uvedomelosti a výchove k TUR.

Na 12. Európskom kongrese lesnej pedagogiky sa zúčastnilo 16 slovenských lesníkov a pedagógov, ktorí nielen čerpali nové skúsenosti, ale pár z nich boli vybraných na prezentovanie našich aktivít a poznatkov. Ing. Igor Vizlai (LSR) sa zapojil do Bazáru aktivít a účastníkom prezentoval aktivitu „Ako prekonať v lese prekážku“, a tím lesných pedagógov z NLC – ÚLPV Zvolen zostavili workshop s uceleným programom aktivít na tému: Dobrodružstvo s včelami. Novinkou kongresu bol Bazár projektov realizovaný formou diskusie „World Café“ kde sme mali možnosť predstaviť dlhoročne úspešný projekt Detskej lesníckej univerzity a získať podnetné myšlienky na jeho ďalší rozvoj.

Lesná pedagogika na Slovensku je svojou koncepciou definovaná ako súčasť environmentálnej výchovy a vzdelávania k TUR, definovaná aj dokumentmi Forest Communication Network (FCN). Závery 12. európskeho kongresu potvrdzujú, že synergickým účinkom všetkých smerov environmentálnej výchovy a vzdelávania k TUR možno je možné docieľiť pozitívnu zmenu vo vnímaní lesa a jeho úžitkov pre spoločnosť a hlavne povedomia a osobnej zodpovednosti ku stavu lesov a podporiť pozitívnu mienku o lesnom hospodárstve v krajinách EÚ.

Viac informácií z kongresu na www.forestpedagogics.eu

LES JE ICH PRÁCA AJ ZDROJ POZNANIA

Lesník pozná les ako svoj domov. Vie kde sa obnovuje les sám pod svojimi materskými stromami, aj to kde musí lesu pomôcť výsadbou sadeníc. Lesník pozná kadiaľ vedú chodníky lesnej zvery. Lesník má záujem o lese rozprávať, lebo les je studňa večného poznania pre každého. Svoje vedomosti odovzdáva mladšej generácii s úmyslom vychovať pozitívny vzťah a uvedomiť si zodpovednosť voči prírode. 15.11.2017 v Turčianskych Tepliciach ukončilo akreditovaný kurz Lesná pedagogika 16 nových lesných pedagógov. Vitajte kolegovia v rodine lesných pedagógov. Veríme, že sa pre Vás stane lesná pedagogika rovnakou radosťou ako pre 300 slovenských lesných pedagógov.

SYMPÓZIUM O LP 2017

ZDRAVIE Z PRÍRODY

Zhodnotiť aktivity lesnej pedagogiky uplynulého roka, zdieľať nové nápady a aktivity a samozrejme rozšíriť si poznatky o nové aktuálne témy. To sú ciele každoročného pracovného stretnutia lesných pedagógov na Slovensku, ktoré sa v tomto roku uskutočnilo 25.-26.10.2017 v hoteli Šachtička, pri Banskej Bystrici.

Pre 75 lesných pedagógov zo štátneho podniku LESY SR, štátnych lesov TANAPu, Slovenskej lesníckej komory, Klubu slovenských poľovníčok a neštátneho lesníckeho sektora, organizačný tím (NLC-ÚLPV Zvolen) zvolil tému stretnutia „Zdravie z lesa“. Lesní pedagógovia sa mali možnosť dozvedieť zaujímavosti z oblasti liečivých rastlín a včelárstva, hlavne o sile účinku prírody, ktorý vie pozitívne vplyvať na fyzické a psychické zdravie človeka.

Prípravou na budúročnú kampaň Medzinárodného dňa lesa (21.3.2018) bol spoločný workshop Forest and citizens, v rámci ktorého lesní pedagógovia spoločne pripravili program aktivít, ktoré môžu realizovať v rámci spomínanej kampane.

Odborný program Sympózia dopĺňali tradičné aktivity ako Burza nápadov a spoločná lesná vychádzka zostavená z nových aktivít pre lesných pedagógov, vhodných pre ich vlastné lesné vychádzky.

Záver Sympózia o lesnej pedagogike 2017 patril diskusii o aktuálnych otázkach koordinácie a realizácie aktivít lesnej pedagogiky a voľbe NAJ Nápadu roka a Naj lesného pedagóga za rok 2017. Víťazné stupienky ovládli šikovné lesníčky z OZ Revúca štátneho podniku LESY SR, ktoré získali nielen ocenenie za krásny nápad výroby záložiek do knihy, ale tiež v hlasovaní o NAJ lesného pedagóga. Symbolickou kráľovnou lesných pedagógov za uplynulý rok sa stala Ing. Evka Vavreková. Zo srdca blahoželáme.

VZDELÁVACIE PROGRAMY PRE MATERSKÉ ŠKÔLKY

V septembri 2017 vypracovalo NLC Zvolen ponuku zážitkových programov lesnej pedagogiky pre materské školy, ktorú zaslalo na odbory školstva miest Zvolen, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Detva, Krupina.

V ponuke boli programy na témy Lesné plody a semená, Vianočný stromček – produkt z lesa, Les a voda, 5 ľudských zmyslov verus les, Oslávme spolu narodeniny lesa (21.marec), Nie je palica ako palica a iné. Cena 1 programu v dĺžke trvania 45 minút pre 1 triedu predškolákov bola vykalkulovaná na 50,- Eur bez DPH. Do programov na školský rok 2017/2018 sa celkovo zapojilo 11 škôlok – cca 300 detí.

TIPY NA AKTIVITY – SPOLOČNÁ LESNÁ VYCHÁDZKA NA SYMPÓZIUM O LESNEJ PEDAGOGIKE

AKO PREKONAŤ STRACH DETÍ Z POBYTU V LESE?

Lesné prostredie vyvoláva u súčasnej mladej generácii častokrát povedomie, že les je plný nástrah a nepriateľov v podobe hmyzu, plazov a iných živočíchov. Neraz sa lesní pedagógovia v praxi stretávajú, že deti sa v lese boja. Aktivita „Ako zdolať lesnú prekážku“ má deťom pomôcť prekonať strach a spraviť z pohybu v lese dobrodružný zážitok. Účastník aktivity si má možnosť vyskúšať prejsť rôznymi prekážkami v lese, kde je predpoklad výskytu hmyzu, s tým že spolu s účastníkom bude prekážku zdolávať aj hračka (napr. Transformer, Spiderman, Batman a iné). Aktivita je pripravená vopred LP. Dieťa s pomocou obľúbenej hračky (hrdinu) prekoná prekážku (prelezie tunel, vojde do napodobeniny líšcej nory, brloha. Lesný pedagóg účastníkovi odovzdá po prekonaní prekážky odmenu, medailu za odvalu. Dieťa má právo aktivitu odmietnuť, prípadne prekonať prekážku spoločne s LP.

Pomôcky: prekážka (konštrukcia tunela) alebo prírodná prekážka v lese vopred lokalizovaná a pripravená; detské hračky (pavúk, had, plyšové zvieratá; odmena za odvalu (medaila)

Autor: Ing. Igor Vizslai, LSR, š.p. OZ Revúca

LES V TROCH PILIEROCH TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA (ESD - AKTIVITA)

Les predstavuje základný krajinotvorný a ekostabilizačný prvok. Je významným zdrojom obnoviteľných ekologických surovín a zohráva dôležitú úlohu pri ochrane a tvorbe zložiek prírodného prostredia. Vplyv a pôsobenie lesa na základné zložky životného prostredia sa uplatňujú bez ohľadu na mieru ich využívania človekom. Les je dokonalým príkladom uplatňovania princípov TUR.

Aktivita ESD umožňuje identifikovať tri piliere TUR a na príklade lesa a jeho funkcií, či produktov z lesa demonštrovať význam princípov prírody blízkeho obhospodarovania lesa.

Lesný pedagóg predstaví skupine tri piliere TUR – ekonomický, ekologický a sociálno-kultúrny aspekt. Skupine žiakom rozdá kartičky s názvami funkcií lesa, produktami a službami lesa pre spoločnosť. Každý účastník zo skupiny predstúpi pred skupinu a vysloví, do ktorého z aspektov TUR by zaradil danú kartičku a prečo. Lesný pedagóg moderuje diskusiu, ktorá môže nastať pri ukladaní kartičiek, z dôvodu že aktivita nemá jedno správne riešenie.

Pomôcky: tri farebné laná (1,5m dlhé, tri rôzne farby) s označením troch pilierov TUR, kartičky s názvami jednotlivých funkcií, produktov a služieb lesa (cca 25-30 ks).

Autor: Dirk Schmechel (Nemecko)

MRAVEC

Aktivita na podporu tímovej spolupráce skupiny, prostredníctvom ktorej môžeme poukázať na vzájomné väzby a súvislosti v rôznych oblastiach a témach, ako napríklad Lesné dreviny (tvary listov, plody, habitus stromov), triedenie odpadu, živočíchy a ďalšie. Žiaci tím plní zadanie úlohy hľadaním a zbieraním priečných kotúčov dreva s obrázkami pomocou vzájomne previazaných motúzov, v strede ktorých je háčik. Tím sa snaží čo najrýchlejšie zozbierať vopred určený objekt, pričom okrem rýchlosti zbierania musí dbať na správnosť riešenia úlohy.

Tip na témy: Triedenie odpadu: Tím žiakov musí nájsť a vytriediť predmety dennej spotreby, ktoré patria do určeného druhu triedenia a recyklácie odpadu. Lesné dreviny: Tím žiakov hľadá tvar listu, plod a habitus určenej dreviny (alternácia s tvarmi listov pre ml. žiakov je hľadať a zozbierať všetky priečne prierezy s obrázkom tvaru listu lipa, javor, buk a iné...

Pomôcky: 25 ks kotúčov priečných prierezov dreva s háčikom, pomôcka so vzájomne previazanými motúzmi, v strede ktorých je háčik, sada obrázkov s danou problematikou.

Autor: Ing. Veronika Jaloviarová, NLC- ÚLPV Zvolen

LESNÉ SEMENÁRSTVO – ZBERAČI A KONTROLÓRI

Snahou lesníkov je vytvárať pomocou prírody blízkych hospodárskych postupov v lese podmienky pre prirodzenú obnovu lesa. V oblastiach, kde to nepriaznivé podmienky prostredia nedovoľujú musia lesníci les zakladať pomocou umelej výsadby, vysádzaním lesných sadeníc. Aktivita Zberači a kontrolóri je zážitková hra, ktorej cieľom je poukázať na náročnosť práce zberačov semien lesných drevín, ktorí častokrát v náročných podmienkach zbierajú semená hlavne zo šišíek ihličnatých drevín. Skupina žiakov sa rozdelí na dve skupiny. Jedna skupina sú zberači, druhá skupina sú kontrolóri kvality nazbieraných šišíek. Lesný pedagóg spolu so skupinou v rámci úvodného slova, určí, ktorý zo stromov v lese, je najvhodnejší na zber semien. Kontrolóri sa chytia konkrétneho stromu (rukou, ktorou nepíšu – neaktívnou rukou) a odhodia šišku najďalej ako vedia. Následne sa ku dopadnutej šiške postavia, smerom ku stromu. Zberači vytvoria pomyselnú živú reťaz od cieľového a snažia sa šišky zozbierať, tak aby sa živá reťaz neprerušila a neodtrhla od stromu. Ak sa zberačom podarí vyzbierať všetky šišky, tím zberačov vyhráva, ak nie vyhráva tím kontrolórov. Aktivita môže pokračovať výmenou skupín, zo zberačov sa stanú kontrolóri a opačne. Lesný pedagóg na záver formou spätnej väzby podnecuje skupiny vysloviť, ktorá z úloh pri zbere semien lesných drevín je náročnejšia, zber alebo kontrola. Cieľová skupina MŠ a mladší školský vek môže hádzať aktívnou rukou.

Pomôcky: šišky, páska na označenie cieľového stromu.

Autor: Radim Klíma, ÚHÚL ČR

LESNÍCKE NÁRADIE

Lesníci používajú pri svojej práci veľa zaujímavých pomôcok a náradí potrebných pri rôznych lesníckych činnostiach. Cieľom aktivity je predstaviť lesnícke náradie a demonštrovať ich použitie a následne pohybovou aktivitou utvrdiť si názvoslovie náradia a pomôcok. Lesný pedagóg z rucksaku postupne vyberá a predstavuje lesnícke náradie a pomôcky a ukladá ho na pripravenú podložku vedľa seba na zem. Najvhodnejšie by bolo ak by si mohli náradie účastníci aktivity aj náradie vyskúšať. Po predstavení si spoločne skupina zopakuje názvoslovie jednotlivých pomôcok. Účastníci sa rozdelia na dve rovnaké skupiny, ktoré sa postavia oproti sebe, pričom podložka s náradím je v rovnakej vzdialenosti od skupín. členovia skupiny stoja v rade za sebou, čelom ku podložke s náradím. Lesný pedagóg vysloví názov náradia vždy prvý zo skupiny vybehne ku podložke a dotkne sa náradia, názov ktorého LP vysloví. Bod získava ten, kto sa prvý dotkne správneho náradia. Takto sa vystriedajú všetci členovia skupiny.

Pomôcky: lesnícke náradie (priemerka, výškomer, relaskop, vyznačovací sprej a krieda, Latschbacher, lesnícka mapa, Presslerov nebožiec, diaľkomer a iné...), podložka

Autor: Petra Zitterer, Rakúsko

MERANIE STROMU – STREDNÝ KMEŇ A ODHAD HRÚBKY, VÝŠKY A VEKU STROMU

Špecifickou lesníckou disciplínou je meranie lesa – lesnícka taxácia. Cieľom aktivity je predstaviť zaujímavosti tejto lesníckej disciplíny a jej význam pre lesníctvo. Prostredníctvom aktivity lesný pedagóg názorne predstaviť hľadanie stredného kmeňa v lesa a odhad jeho výšky, hrúbky a veku. V prvom kroku sa účastníci stávajú stromami v lese (účastníci si môžu sami určiť aký strom chcú byť – smrek, buk, jedľa a iné). Lesný pedagóg zmeria všetky „stromy“ v prsnej výške pomocou priemerky, a každému zo stromov oznámi jeho hrúbku. Následne sa stromy zoradia do radu od najtenšieho po najhrubšieho. Stredný kmeň učí LP buď ako 60% od najtenšieho či 40% od najhrubšieho stromy. Pre mladšie vekové cieľové skupiny je to strom v strede skupiny. Jednotliví žiaci vystupujú postupne z radu od kraja (najhrubší – najtenší) a **žiak**, ktorý zostáva posledný v strede je stredný kmeň. Deti si následne môžu tipnúť výšku a vek ich stredného kmeňa. Lesný pedagóg má vopred v lese určený reprezentatívny kmeň. Účastníci aktivity majú za úlohu si tipnúť hrúbku, výšku a vek daného stromu a napísať ho na papierik, ktorý pripevnia na kmeň. Lesný pedagóg strom s účastníkmi zmeria (hrúbku, výšku a vek) a určí víťaza, ktorý bol všetkými tipmi najbližšie.

Pomôcky: priemerka, výškomer, Presslerov nebožiec, kartičky s ceruzkami.

Autor: Petra Zitterer, Rakúsko